

*Tour des Écrins:
nejtěžší trek v Alpách*

*září 2014
Janča a Pavouk*

*„Když se nad jižními Alpami usadí anticyklona, tak je dlouho krásně!“,
paní v údolí l'Onde.*

Deníček z putování jižními francouzskými Alpami ve dnech 29. 8. – 8. 9. 2014

Foto na první straně obálky: La Meije (3980 m) z planiny Emparis, strana 3: vesnice Besse-en-Oisans , poslední strana obálky: značka začátku národního parku Écrins v údolí Valjouffrey

Zapsal Pavouk, doplnila a opravila Janča

Nafotili Janča a Pavouk

Vytvořili pro radost na podzim 2014 Janča a Pavouk Ledvinovi

www.ledvinovi.cz

Na Ježíška jsme si nadělili knihu *Alpské treky snů*, plnou jistě krásných dlouhých přechodů v různých částech Alp. Oba nás nejvíce oslovila cesta *Tour de l'Oisans et des Écrins* národním parkem Écrins, zvaná krátce GR 54. GR je zkratka, která znamená „Sentier de grande randonnée (velká pěší turistická/trasa)“ a 54 značí číslo trasy. Jde o cestu kolem nejnižší alpské čtyřtisícovky Barre des Écrins, dlouho zhruba 200 kilometrů. Prý jde o nejtěžší alpský trek a to je něco pro nás. Tam pojedeme jako první, když nepočítáme, že už jsme absolvovali v knize popsanou cestou „*Tour de Mont Blanc*“. Další treky si necháme na příště.

Cesta GR 54 obchází celý masiv Écrins, který tvoří *národní park Écrins*. Écrins je jedním z deseti francouzských národních parků. Leží v jihovýchodní části Francie a skládá se z horského regionu Dauphinských Alp, jižně od Grenoblu a severně od města Gap. Rozkládá se na území departmentů *Isère* a *Hautes-Alpes*. Nejvyšší vrchol je se 4102 metry *Barre des Écrins*. Park zabírá plochu 918 km² ve vysokohorské oblasti, s vysokými vrcholy, ledovcovými poli, ledovcovými údolími, ale i alpskými pastvinami, lesy a jezery. Naším cílem jsou tedy jižní francouzské Alpy. Pojedeme vlakem přes Vídeň, Curych, Ženevu do Grenoblu.

Pá 29. 8. 2014 Brno – Vídeň – (směr Curych) /vlak/

Na přelomu srpna a září konečně nastává čas odjezdu. Já dnes ještě trochu šlím v práci, finišuji s psaním textů pro vzdělávání ekologických poradců. Naštěstí vše zvládám a úspěšně se daří být včas na nádraží. Po čtvrt na šest večer vyjždíme našim prvním vlakem, a to do Vídně. V metropoli na Dunaji máme dvě a půl hodiny času, jdeme pěšky z jednoho nádraží na druhé a procházíme se po městě, po hlavní obchodní třídě, Marihilfer StraÙe, kterou Vídeňáci akorát předělávají na dlouhatánskou pěší zónu. Sedíme a večeríme mezi spoustou omladiny na „nádvoří“ v Museums Quartier, obrovském komplexu vídeňských muzeí. Přestože je už dávno tma, tak je stále velmi příjemné teplo. Přímý vlak do Curychu odjíždí s půlhodinovým zpožděním, až po 11 hodině večerní.

V kupé na sezení je nás pět, takže si nemůžeme udělat lůžkovou úpravu a spát tak v leže. I tak se snažíme co nejrychleji usnout.

So 30. 8. – Curych – Ženeva – Grenoble /vlak/ Grenoble – Le Bourg-d'Oisans /bus/ Le Bourg (720 m) – pod sedlem Sarenne (1900 m)

Před půl devátou ranní, s půl hodinovou „sekerou“, jsme ve švýcarském Curychu. Noc byla celkem klidná i jsme se dobře vyspali. Jen jsem se furt budil strachy, abychom neměli zpoždění a aby nám neujel další vlak. Z Curychu pokračujeme hned dalším vlakem do Ženevy. Jedeme pohodlným, švýcarským, rychlým (až 200 kilometrů za hodinu), patrovým vlakem. Bohužel je plný, tak sedíme nahoře v dětském oddíle a děti na skluzavce dojíždějí přímo na naše nohy a batohy. Od rána praží slunce. Frčíme přes Bern, Lausanne a z něj podél Ženevského jezera až do Ženevy. V Ženevě máme chvíli čas, jdeme se podívat na břeh jezera, tam, kde z jezera vytéká řeka Rhône. Před polednem pokračujeme naším posledním vlakem, teď už francouzským, do Grenoblu. Jedeme hornatou krajinou, dlouho podél Rhône a také podél dlouhého jezera Bourget. Po dvou hodinách jízdy jsme na hlavním grenobelském nádraží. Nemáme čas se ani rozhlédnout, protože nám hned jede z vedlejšího autobusáku přímý spoj až do hor. Hodinu a půl jedeme místním spojem, což znamená že staví každé 2-3 minuty, v každém obci kličkuje a zajíždí do neuvěřitelně úzkých uliček. V dálce na všechny strany vidíme různá vysoká pohoří. Tedy pouze Pavouk vše po cestě vidí, protože Janča skoro celou dobu (mimo chvílky, kdy se jí) spí. Druhou půli cesty už jedeme úzkým údolím, proti proudu řeky Romanche.

Přesně ve čtyři, za odpoledního slunce, vystupujeme v centru městečka Le Bourg-d'Oisans, které je ze všech stran obklopené horami. Tady začíná i končí náročná pěší cesta

Ukazatel cesty na soukromém domě

GR 54, což je obrovský pěší okruh kolem celého národního parku Écrins. Le Bourgd'Oisans je tak i našim cílem, přesně za týden v sobotu bychom měli přijít na stejné místo. Čeká nás pochod dlouhý přes 200 kilometrů, převýšení přes 12 kilometrů nahoru a to samé převýšení dolů, okruh chceme jít ve směru hodinových ručiček. Abychom se i dnes hezky prošli, tak bez vyčkávání vyrážíme k severu po červeno-bílých pruzích, kterými jsou jinak značeny všechny „GR“ cesty. Podcházíme hlavní silnici a hned po pěti stech metrech od startu nevíme, kam pokračovat. Nemůžeme věřit tomu, že značení tak rychle zmizí. Říkáme si, ho asi vedou někde mírně jinde. Tedy dle mapy je nám to jasné, jenom očekáváme nějaké značení – obvyklé červeno-bílé – a pak také nějaké informační rozcestníky. Ptáme se v kempu pod soutěskou kudy dále, paní nás hned posílá správným směrem, přesně tak, jak je namalováno v mapě.

Cesta přímo z široké říční roviny okamžitě a z ničeho nic stoupá prudce nahoru, hned vede po skále, která je pro slabší povahy zajištěná řetězy. Je to zcela originální začátek pěšího putování, ale není to „žádné drama“. Velmi „vzdušná“ skalnatá pěšina přechází brzy do lesa a stává se z ní normální cesta, která pohodlně stoupá vzhůru. Jdeme po hraně vysoké a úzké soutěsky. Po hodině a půl jsme v první osadě, le Châtelard. Svačíme, u fontánky si nabíráme vodu na večer (do kopce jsme ji pochopitelně nenesli, nejsme soumaři) a pokračujeme. Slunce ještě krásně svítí, je až vedro. Vysoko nad námi, na druhé straně údolí, leží velké zimní středisko, jen samé vysoké „paneláky“=hotely. Asi jeden kilometr jdeme po asfaltce skoro po rovince, pak malinko klesáme po kamenech do údolí, pokračujeme nádherný kamenný obloukový historický most a až do tmy stoupáme mírně vzhůru podél říčky po velmi pohodlné široké cestě. Slunce akorát pomalu zapadá za našimi zády, přesně nad údolím. Před osmou mjíme salaš a po chvíli kousek pod sedlem Sarenne (asi v 1900 metrech) na loučce vedle potoka táboříme. Rychle z trávy odstraňujeme ovčí a kozí bobky, stavíme stan, myjeme se v potůčku, vaříme a už přichází tma. Unaveni cestou z Moravy a i trochu výstupem do kopce ihned usínáme.

Etapa	Výchozí bod	Cílový bod	Max. výška	Čas	Převýšení		Vzdálenost
1. Bourg – Sarenne	720 m	1900 m	1900 m	4.00 h	↑ 1300 m	↓ 120 m	13,5 km

Ne 31.8. Pod Sarenne (1900 m) – Sedlo Sarenne (2000 m) – la Grave – u Pont d'Arsine (1680 m)

Budík zvoní v šest, je však tma jako v pytli, je hned poznat, že jsme na západě. Spíme proto dále. Ve tři čtvrtě na sedm lezu ven, všude mraky, stále se nám nechce vstávat. Vstáváme až o půl osmé, snídáme, balíme. Obloha je šedá. O půl deváté vycházíme, po chvíli chůze (dokonce po asfaltce) se ocitáme v sedle Sarenne, slunce sice někde prosvítá, ale např. prý nádherná planina Emparis, kam míříme, je celá schovaná v mracích. Podobně nevidíme ani žádné hory od nás na sever. Prudce klesáme po úzké pěšince, procházíme dvě hezké miniaturní vesničky, přejdeme most přes říčku a zase stoupáme po pěšině vzhůru do malebné víscky Besse-en-Oisans, plné kamenných domů. Mraky se definitivně trhají a my asi hodku a půl stoupáme z Besse-en-Oisans prudce nahoru na planinu Emparis (2250 m). Obědváme na slunci s překrásným výhledem na hřeben ledovců ležících přímo od nás na jih přes údolí (Mantel a Girose) a na famózní skalnatou špičku La Meije (3980 m). Jediné, co malinko kazí dokonalost je fakt, že máme hory přímo proti slunci, takže na úchvatné fotky to není, všechny budou pravděpodobně „vyblité“. Mraky zůstávají viset na sever od nás, z těchto hor nic nevidíme.

La Meije a ledovce Mantel a Girose

Asi hodinku jdeme téměř po rovině – jsme na planině – do dalšího sedla (2300 m). Oblá mělká planina Emparis vypadá, jako by tu přistála úplně z jiných hor, jinde tady jsou jen ostré štíty a hluboká údolí. Ze sedla už klesáme, nejprve mírně a pak prudce do „zimní“ vesnice, zařízené na zimní turistický ruch. Všude kolem nás jsou také proto sjezdovky. Dalším sešupem se dostáváme až do údolí Romanche, do městečka la Grave (asi 1400 m). Je tu řada hotelů, velké infocentrum a samoobsluha, otevřená i v neděli, kde se dá dokoupit potřebný proviant. Je pět hodin odpoledne. Pokračujeme dále proti proudu řeky, míváme nádherné přeje, vodopády. Částečně procházíme přímo hlubokým kaňonem. Projdeme skrz další vesnici a pokračujeme super krásnou, pohodlnou pěšinou přímo po břehu řeky. O půl sedmé jsme u chaty a u kempu Pont d'Arsine. Vcházíme do dalšího údolí, jdeme ještě asi 20 minut cesty na jih a dnes táboříme u řeky Romanche (jsme mimo národní park). Nejsme přímo na břehu, tam jsou jen kameny – široké kamenité koryto, kterým se voda valí, když taje sníh. V sedm stavíme stan, večeříme a už při světle baterek dopisujeme deník. Po makadamové silnici vedle od nás i za tmy ještě jezdí auta, přestože tu nic není a cesta nikam nevede.

V každé vesničce je jedna či více fontán s tekoucí pitnou vodou, vodu tedy není třeba nosit s sebou v batohu. Kraj, co jsem dnes prošli, je celkem hustě obydlen, „všude“ jsou asfaltky, i ve 2200 metrech. Turistů jsme potkali celkem dosti, ale většina šla nalehko, zřejmě jen na jednodenní výlet. Natěžko jsme potkali maximálně deset lidí, včera jen jednoho. Dnes jsme měli všude pohodlnou cestu. Od jedenácti hodin na náš pražilo slunce.

Etapa	Výchozí bod	Cílový bod	Max. výška	Čas	Převýšení		Vzdálenost
2. Sarenne – Pont d'Arsine	1900 m	1680 m	2365 m	10.30 h	↑ 1680 m	↓ 1900 m	33 km

Po 1. 9. u Pont d'Arsine (1680 m) – Col d'Arsine (2340 m) – le Casset – Le Monétier-les-Bains (1470 m) – Col de l'Eychauda (2425 m) – La Vallouise (1150 m)

Po sedmé vstáváme do jasného dne, už se rozednívá, jsme však ještě hluboko ve stínu. V osm vycházíme pohodlnou cestou, kousek jdeme modřínovým lesem,

kolem kaskád a vodopádů a plotů ohraničující pastviny pro dobytek. Jedině, že jsme furt ve stínu úzkého severního údolí a navíc pěkně fučí. Po tři čtvrtě hodině chůze se dostáváme nad hranici lesa, kolem se pasou krávy. Všude piští a pobíhají svišti, jsou první, které vidíme tu na horách. Jsou překvapivě velcí, vypasení a velmi plaší. Míváme chatu

a stoupáme pohodlnou cestou mírně vzhůru do sedla d'Arsine (2340 m). Překračujeme řadu potůčku, „kravských“, a koukáme na hory ve směru sedla i trochu na ledovec Arsine, ležící na jih od nás. (Je 10 hodin a jsme v sedle.)

Ze sedla sestupujeme na východ podél říčky do údolí. Říčka má nádhernou světle modrou barvu. „Procházíme“ přímo prostředkem stáda ovcí, které jde proti nám. U jezírka Douche přecházíme z pastvin do lesa a širokou cestou jdeme do vsi Casset. Cestou potkáváme spousty turistů nalehko a také maliny. Ve vsi stojí moc pěkné domy! Půl hodiny kráčíme údolím po proudu řeky, po loukách, skoro po rovině, až před další vesnici Le Monétier-les-Bains, kde na mostu a u fontánky s pitnou vodou obědváme (12.30-13.15). Po jídle ještě pokračujeme kousek po proudu (1470 m) na okraj obce a pak až k lanovkách a sjezdovkám, abychom zase začali stoupat. Naštěstí je výstup dlouho lesem a po pěšince a nevede po okolních sjezdovkách a na slunci, jak jsme se obávali. Po dvou hodinách výstupu jsme v místě, kde je řada lanovek, které vedou na všechny strany. My jdeme pod jednou z nich na jih, nejprve po pěšince, pak i přímo pod lanovkou po sjezdovce do sedla l'Eychauda (2425 m). Místo hezkého sedla nás vítá horní stanice lanovky, vše je tu přetvořené bagry a buldozery. Pod sedlem je obrovský rezervoár na vodu, vysekaný ve skále, asi kvůli zasněžování.

Jsou čtyři odpoledne a svačíme. Naštěstí na jižní straně sedla už lanovky nejsou a my tak pokračujeme nádhernou pěšinkou klikatící se dolů. Musíme klesnout asi 1300 výškových metrů. Cestou vidíme několik svišťů. Po hodině chůze jsme v údolí na široké prašné cestě (cca 1750 m), na východišti k jistě nádhernému jezeru Eychauda, které bohužel mjíme nepoznané. Prašná cesta se mění na asfalt a my ještě další dvě hodiny klesáme až do městečka Vallouise. Jen tak tak stíháme jedinou otevřenou samoobsluhu, která zavírá v sedm večer. Dokupujeme zásoby až do konce putování, má to tu být poslední možnost dokoupení potravin až do cíle GR 54. Sto metrů od centra leží kemp, kde pro dnešek táboříme. Kemp je úžasný (!), jelikož: je levný – stojí jen 6,4 € na osobu (dostáváme slevu, že jdeme pěšky po GR 54), stan máme na trávě a ne na hlíně a kamenech, u stanu jsou lavičky a stoleček, teče horká voda, na WC je papír i prkénko, ve sprše je odkladiště na oblečení, všude je čisto a navíc tu je i skvělá teploučká společenská místnost, kde dlouho do noci sedíme, zapi-

Jezírko (nebo spíše umělá nádržka) Douche

Svišť

sujeme deníčky a baštíme dobroty ze samošky. Jinde v kempech je možná toto všechno zcela normální, ale v červnu na Korsice jsme potkali kempy, kde nebylo ani jedno z výše vyjmenovaných! Večer je jasná obloha s velkým vozem nad našim stanem. Jdeme spát až o půl jedenácté.

Celý den pražilo slunce a my šli po pohodlné cestě (bez skal, přechodu kamenných moří či suti). Potkali jsme asi jen tři lidi s velkými batohy natěžko.

Etapa	Výchozí bod	Cílový bod	Max. výška	Čas	Převýšení		Vzdálenost
3. Pont d'Arsine – Vallouise	1680 m	1150 m	2425 m	10.50 h	↑ 1620 m	↓ 2150 m	36,5 km

Út 2.9. Vallouise (1150 m) – Col de l'Aup Martin (2761 m) – Ref. du Pré de la Chaumette (1800 m) – Col de la Vallette (2670 m) – údolíčko Gouiran (2480 m)

Budíme se ve tři čtvrtě na sedm, je zase jasno, jen strašná kosa. Máme na sobě navlečeno skoro všechno oblečení, pochopitelně i kulich a rukavice. Ani teplé vložky k snídani nás nemohou ihned dostatečně zahřát. V osm vycházíme, dnes dopoledne to máme 1500 metrů vzhůru do sedla l'Aup Martin. Procházíme znovu městečkem Vallouise a jdeme po široké cestě na západ, proti proudu řeky l'Onde. Konečně nás osvěcují první paprsky slunce. Míjíme letní tábořiště, které je teď v září asi už jen samoobslužné. Na silniče nám sama od sebe zastavuje místní Francouzka a nabízí odvoz. Nepohrdáme. Veze nás asi pět kiláků (a asi 300 výškových metrů vzhůru). Ptáme se jí na předpověď počasí: „Když se nad jižními Alpami usadí anticyklona, tak je dlouho krásně!“ Musíme jít pěšky po asfaltce ještě asi kilometr až k parkovišti, kde začínají na všechny strany už jen opravdové hory (je 9.20).

V sedlo de l'Aup Martin (2761 m), na nejvyšším bodu naší cesty

Z parkoviště míříme podél říčky k jihu, stále nahoru, pohodlnou pěšinkou. Po nějaké té hodině chůze najednou přibývá strašně moc serpentín: zbytečně příliš mírných a kamenitých. Posledních 50 výškových metrů jdeme v černé břidlicové suti, resp. po uzounké cestičce vyšlapané v břidlici v prudkém svahu. V jednu hodinu jsme v Col de l'Aup Martin (2761 m), na nejvyšším bodě celé trasy GR 54. Lesklé černo-šedé sedlo je velmi uzounké, ale dva se tu na fotografování vejdemo.

Pokračujeme dále traverzem v břidlicové drti do dalšího sedla, cesta je nepříjemná a i trochu nebezpečná. Za sedlem konečně obědváme, hned vedle odpočívajících oveček. Cesta vede dolů – jinam se nedá pokračovat – nás čeká spousta serpentín. Občas v dálce proběhne svišť. Musíme klesnout 900 metrů. Břidlice je už porostlá travou, najednou je tak všude zeleno a ne už černo, ve trávě rostou borůvky a o něco níže i trochu maliny. Objevují se první zakrslé olše (?), které tu jsou tam, kde u nás roste kosodřevina. Od dvou tisíc metrů níže rostou už i stromy. Jako i jinde, všude tam, kde je ovce nesežraly, kvete spousta alpských květin, ačkoliv je září. Tady je to zpestřené i porosty pěnišníků (*Rhododendron*). Kolem čtvrté jsme u chaty Chaumette, u které se dá případně bezplatně tábořit. Musí to být ve vyznačeném prostoru dále od chaty a až po sedmé hodině večerní.

Máme ještě dlouhou cestu do konce GR 54, takže jsme se rozhodli pokračovat dnes ještě dále. Další sedlo Vallete vysoko nad chatou má být podle ukazatele 2,5 hodiny. Za sedlem snad bude i nějaké místo na táboření. Necelé dvě hodiny stoupáme velmi pohodlnou mírnou cestou, stále vzhůru a v šest večer stojíme v sedle Vallette. Na sever od nás by měla být velká hora Sirac (3440 m) s ledovci na úbočích. Je ale v zákrytu, není vidět. Slunce ještě svítí a osvětluje nádherné travnaté plácky pod námi na druhé straně sedla. Hurá. Ze sedla ještě půl hodiny klesáme, zpočátku bohužel velmi nepříjemnou pěšinkou v břidlici. Bereme si vodu v potůčku (snad bez ovčí) a ještě na slunci na velké rovině v údolíčku stavíme stan. Zeleno-modro-načernalá (tráva-obloha-hory) barevná kombinace ve večerním slunci je nádherná. Jsou tu i dvě malinká mělká „hovínková“ jezírka, plná ovčích bobků. Večer, už skoro za tmy, ovce zvoní kousek nad námi, asi tu i spí. Se západem slunce začíná být zima a je čas se rychle navečeřet (pohanka) a zalézt do spacáku. Ve stanu slyšíme padání různých kamenů vysoko nad námi, to jen kdesi pobíhají kamzíci.

Celý den opět pražilo slunce. V sedlech dnes byly opět krásné výhledy, ale zase ne na žádné nejvyšší zaledněné vrcholy. Hory tu jsou v této části Écrinsu šedočerné – samá břidlice.

Etapa	Výchozí bod	Cílový bod	Max. výška	Čas	Převýšení		Vzdálenost
4. Vallouise – Gouiran	1150 m	2500 m	2760 m	10.30 h	↑ 2200 m	↓ 1150 m	31 km

St 3.9. Údolíčko Gouiran (2480 m) – Ref. Vallonpierre (2280 m) – la Chapelle en-Valgaudemar (1100 m) – Ref. des Souffles (1970 m)

V noci jsou nádherně vidět hvězdy. Ráno, když se vzbudíme, je ve stanu trochu více vysrážené vody – něco je divně. Lezu ze stanu a je to jasné: stan (a tráva všude) je pokryt jinovatkou, mrzlo. Led bránil odpařování vody. Je opět zcela jasno. V mrazivém ránu hluboko ve stínu snídáme a v 8.15 vycházíme.

První sedlo je jen asi 100 metrů nahoru – hurá jsme na slunci, pryč z mrazivého stínu. Přecházíme sedlo a kráčíme chvíli „měsíční krajinou“ (černá břidlice a nic), traverzujeme horní konec krásného údolí. Vlevo dole pod cestou by byla případná místa na bivak, dá se

tu nabrat voda snad bez ovčích bobků. Asi 200 metrů dolů a 150 metrů nahoru celkem nenáročného výstupu a jsme v dalším „černém“ sedle, Vallonpierre (2607 m). Následuje příjemný sestup pěšinkou, spousta svišťů. Stále je modro, jen občas se někde objeví mráček.

– „Hele, vidíš to? To jsou husy nebo nějaká drůbež?“

– „To jsou nějací dravci!“

Nad hlavou nám vzlétá asi 10 opravdových „orlů“. O půl jedenácté jsme u chaty Vallonpierre na břehu malého jezírka. Nad chatou je konečně vidět hora Sirac (3441 m), kterou obcházíme, bohužel zcela v protisvětle. Chata vypadá pěkně, my se tu kromě malé svačinky, jako všude jen napájíme vodou. Vodu tak v podstatě v batohu nenosíme. Pijeme z pramenů, z potoků, kde už na čistých skalách nečekáme ovce, a u chat a ve vesnicích, kde jsou všude fontány.

Dvě hodiny sestupujeme (maliny, borůvky), po celkem hodně kamenité cestě namísto travnatých úseků. Koukáme na protější hory, ale zase nevidíme žádný větší ledovec. Po kamenech skáčíme k chatě Clot Xavier Blanc (1400 m) ležící kousek na řekou. Většina turistů ji míjí, jelikož chodí traverzem asi o 200 metrů výše, cestou, která končí na parkovišti. Pitná voda. Kousek od chaty obědváme a sušíme mokré věci z rána, včetně spacáků. Škoda, že nejsme přímo na břehu řeky, ta je někde dole v kaňonu. Vycházíme na silnici a jdeme osm kilometrů po asfaltu (což je rychlejší než chůze po kamenitých pěšinkách; mozek si odpočine, nemusí se tak soustředit na každý krok) nad řekou a pak podél řeky širokým údolím do vesnice Chapelle (je 15 hodin).

Slunce furt svítí, na asfaltce hodně praží ale mraků dosti přibylo. Ve vsi jsou tři kempy, restaurace, kostel, obchod s potravinami (odpoledne otevírá až ve čtyři), sportovní obchod a malý smíšený obchod suvenýry-trafika-vše možné. Mají tu i bombu na náš vaříč, raději jednu miniaturní dokupujeme. V centru obce u silničky prodávají paní domácí „pirohy“. Za čtyři eura dostáváme pět kusů a máme mňam svačinu: sýrové, špenátové, marmeládové. Jdeme dále po proudu na západ, po prašné cestě paralelně se silnicí. Všude kolem

Chata Vallonpierre na břehu jezírka

v údolí se suší seno, obrací nebo už rovnou vytvářejí balíky. Janču už hodně bolí nohy, puchýře se jí furt nechtějí změnit na bezbolestné mozoly. Po pěti kilometrech jsme ve vesničce Villar-Loubière, kde zase opouštíme široké údolí, silnici a civilizaci. Je tu jen fontánka s vodou, jako všude, a bar. Obchod ani restaurace tu není. Chtěli jsme si koupit nějakou sváču a zeleninu do večere, nevadí. Je 16.30. Jsme teď 1000 metrů nad mořem a navečer to máme ještě 1000 metrů převýšení vzhůru. To je dobře, z pochodu do kopce nohy tak nebolí.

Mraky se najednou objevují všude kolem a slunce se schovává. I tak zůstává stále velmi teplo až dusno. Dvě hodiny stoupáme v úbočí hlubokého údolí, strašně se přitom oba potíme. Naštěstí je cesta mimořádně pohodlná, po mírných serpentínách, dobře upravená, málo kamení, a největší část vede po udusané hlíně, po které se v našich nízkých botách na běhání chodí nejlépe. Kilometr vzhůru je hodně, únava je znát. Z údolí jdeme nejprve řídkým porostem, suchým, vyprahlým, samé šípky, už skoro jako někde ve Středomoří. Poslední třetina cesty vede chvílemi už i lesem. Nejvíce nás těší spousty borůvek. Od silnice nikde není tekoucí voda. O půl sedmé jsme u chaty des Souffles (1970 m), ležící na skalní hraně nad údolím. V okolí se dá zdarma bivakovat a v malém potůčku krásně umýt a vypat. Stan si stavíme na hezkém, skoro rovném travnatém plácku. Můžeme si vybrat ze spousty míst. Kromě nás tu táboří už pouze jeden pán a v chatě přespává asi 10-12 turistů. Borůvky rostou i kousek od stanu, sbíráme je do zásoby, ráno bude borůvková snídaně.

Etapa	Výchozí bod	Cílový bod	Max. výška	Čas	Převýšení		Vzdálenost
5. Gouiran – Souffles	1150 m	1970 m	2610 m	10.15 h	↑ 1230 m	↓ 1760 m	29 km

Čt 4.9. Ref. des Souffles (1970 m) – Col de la Vaurze (2500 m) – Le Désert-en-Valjouffrey (1255 m) – Le col de côte Belle (2290 m) – nad Valsenestre (1350 m)

Budíme se opět do jasného dne, jen jsme zase ve stínu. Sytíme se výbornou borůvkovou vločkovou kaší a v osm hodin vyrážíme. Chata je na druhém konci údolí, než potřebujeme, takže nejprve překonáváme dlouhý traverz údolí po kamenité cestě a pak až výstup do sedla. Na náš vkus trochu moc mírných serpentín, hodně kamenů. Opět jsou tu kolem

svišti. Po desáté jsme v sedle, bylo to rovných 500 metrů vzhůru. Na druhé straně sedla vidíme hluboko v údolí vesničku Désert a přes údolí další naše postupné sedlo. Takže teď 1250 m dolů a hned 1000 metrů vzhůru. Výhledy jinak nemáme, nahoru je kryje skála a dozadu, odkud jsme přišli, ostré slunce. Momentálně nás trápí skoro kolmá stěna před námi dolů. Jen samá černá břidličná suť a v ní uzounká pěšinka. Nebezpečný úsek je však naštěstí jen velmi krátký. Další dvě hodiny scházíme ne příliš příjemnou cestou, samé kamení, šotolina, přelézání balvanů, furt se musí být ve střehu. Travičky málo, samé kameny. Na závěr sestupu, těsně před vsí, máme nachystané na přechod kamenné moře, asi aby se nohy trénovaly a byly furt ve střehu.

- „Co si dáš ve vesnici?“
- „Já sušenky.“
- „Já něco mléčného, třeba jogurt.“
- „A ještě vezmeme zeleninu do večere!“

Jsme dole, v horní části údolí Valjouffrey, v malé vsi s krásným jménem Désert (že by jako Désert znamenalo pustý, neobydlený anebo raději dezert či zákusek?). Vesnička vypadá moc pěkně, kompaktní, skoro všechny domy kamenné. Okolní příroda se lidem jistě velmi těžko podmaňovala, travnatá louka ve svahu vypadá tak, že je to ze 70 % louka a z 30 % obrovské hromady vysbíraných kamenů, žádné malinké hromádky nebo nějaké nízké zídky! Od rána nebyla žádná tekoucí voda, o které bychom mohli říci, že není „ovčí“, až tady. Ve vsi je jeden zavřený bar, jeden otevřený bar=restaurace a žádný obchod, na který jsme se trochu těšili. Náladu nám zlepšuje prodejníčka sýrů, kde je pro přivolání obsluhy nutné zvonit na zvonek (tedy ve skutečnosti zvon na laně). K obědu si kupujeme ten nejplesnivější kozí sýr, jaký jsme kdy viděli, – dva malé bochníčky. Celý sortiment sýrárny-obchodu tvoří pouze dva druhy sýru, kravský a kozí a to ve variantě čerstvý a plesnivý. Mléko ani jiné produkty nemají. Koupený sýr obědváme na loučce hned nad vesničkou, je moc mňam, i když Jana se plísně trochu bojí, zdá se jí moc zelená a nebezpečná.

Nad hlavou už plují mraky, je polojasno. Další dvě hodiny stoupáme se sluncem v zádech do dalšího sedla, de côte Belle, stále na sever. Cesta je super, vesměs travnatá, velice pohodlná. Jen těsně pod sedlem dělá zbytečně moc mírných zákrut. Poprvé na celé GR 54 procházíme vysokou travou, ve svahu se ovečky asi dlouho nepásly. Když jsme v sedle (cca

Plísňový kozí sýr, až nebezpečně plísňový

15.30), mraky už zakrývají skoro celou oblohu. Jak byla travnatá cesta, tak je travnaté i sedlo. Před námi dole je další údolí a za ním, bohužel v mraku, hřeben Roche de la Muzelle a v něm velmi prudké stejnojmenné sedlo, kam míříme zítra. Prý jde o nejtěžší sedlo celé cesty GR 54. Je vidět i hřeben za námi, kde jsme byli dopoledne, i s drsným sedlem, ze kterého jsme se spouštěli. Nad námi na kopci se zjevují ovce, to je ale překvapení!

Pokračujeme opět klesáním dolů, převýšení 800 metrů. Jde se nám velmi pohodlně, cesta je krásná, hliněná v trávě. Skoro s otevřenou pusou zíráme obrovské břidlicové útvary, tady spíše šedé barvy, obdivujeme černé kolmé, také břidličné stěny. Kráčíme i kousek lesem, je poznat, že před pár desítkami let to byla louka. Za hodinu a půl jsme dole, v lese, na rozcestí cest, v závěru údolí Béranger (1500 m). Je tu cedule „zákaz bivakování“ s informací, že bivak je 20 minut chůze níže údolím. Pokračujeme tedy dolů a stavíme stan na povoleném místě s označením: „*bivouac*“. Zpoceni po celém dni se myjeme se v nedaleké říčce. Od stanu to máme jen asi deset minut chůze do vesničky Valsenestre, kam si jdeme pro pitnou vodu, nechceme pít vodu z řeky, není-li to nutné. Přestože je teď už v podstatě zataženo, tak nám na koupel i na návštěvu vsi ještě trochu svítí slunce. Navštívujeme jedinou místní *gîte* (čti „žit“; restauraci-hotýlek) a dáváme si skvělý francouzský předkrm, borůvkový dortíček s malinovou omáčkou a šlehačkou. Obchod nebo jiný podnik v úpravné vesničce není. Vracíme se ke stanu do lesa na večeri a brzký zasloužilý spánek. Dnes jsme ušli asi nejvyšší převýšení. Kus od nás bivakuje pán, kterého jsme asi potkali v poledne ve vesničce Desert, jinak jsme nikoho natěžko na cestě nepotkali.

Etapa	Výchozí bod	Cílový bod	Max. výška	Čas	Převýšení		Vzdálenost
6. Souffles – Valsenestre	1970 m	1350 m	2500 m	10.30 h	↑ 1610 m	↓ 2230 m	21,5 km

Pá 5.9. Valsenestre (1350 m) – Col de Muzelle (2619 m) – Ref. de la Muzelle (2115 m) – L'Alleau (900 m) /pěšky/ L'Alleau – Bérarde – L'Alleau /stop/ L'Alleau – u řeky Vénéon (880 m)

V noci se nám spalo dobře, bylo i celkem teplo. Ráno je v lese tma a nad lesem je bohužel tušit zatažená obloha. V 7.50 napapaní vycházíme. Za dvacet minut chůze jsme na rozcestí, kde jsme včera sešli z průsmyku. Začíná mrholit, raději se oblékáme proti dešti. Cesta, i když stoupá prudčeji, je překvapivě celkem pohodlná. Po asi 150 výškových metrech od rozcestí je vlevo chatka s pěkným pláckem na stany a s fontánou s pitnou vodou. Pěšina je stále relativně pohodlná, hodně vede po trávě, přecházíme jen málo kamenných moří. Z okolních hor je vidět jen naše včerejší sedlo za námi, mraky totiž leží přibližně ve výši 2400 metrech a kryjí vše nad touto hranici, včetně sedla, kam míříme. Poprvé na GR 54 stoupáme někam, kam vůbec nevidíme. Posledních 200-300 výškových metrů je všude už jen holá, čistá břidličná suť. Někdo ovšem na dříve nebezpečném úseku udělal krumpáčem a lopatou krásnou, „širokou“, pohodlnou pěšinku, která nás četnými serpentinami vede až do sedla. Z obávaného sedla se tak stalo sedlo bezproblémové. Ve čtvrt na jedenáct (dvě hodiny chůze od rozcestí) jsme v sedle Muzelle. Od stanu to bylo asi 1250 výškových metrů nahoru. Během výstupu se ani pořádně nerozpršelo, jen chvílemi mrholilo. Teď stojíme v mraku. Na severní straně sedla, kam míříme, je alespoň trochu vidět jezero s chatou. Včera jsme v sedlech nikoho nepotkali, tady a v bezprostředním okolí je asi deset turistů s batohy.

Klesáme, nejprve velmi prudce (až nebezpečně), pak už snadněji. Místy je cesta v trávě, místy hodně kamenitá. Za hodinu a půl jsme u jezera Muzelle, nad nímž leží stejnojmenná

chata. Nad jezerem se pasou ovce, krajina je tu zelená. Jsme vlastně u našeho prvního pořádného jezera na celé cestě. Původně jsme tu chtěli lebedit až do večera, i nocovat, ale počasí není moc dobré. Krajina je tu nádherná, louky, skály, voda, vysoko nad námi ledovec, akorát teď je vše šedé, pod mrakem, stále to vypadá, že začne co nevidět pršet. Ani nemá cenu jít pěšky do kopce na vyhlídku na stejnojmenný ledovec, nebylo by skoro nic vidět.

Po dlouhém odpočinku, v jednu hodinu odpoledne, míříme proto dále, do údolí, aneb cíl celé cesty už není daleko. (Jdeme teď kousek po tzv. variantě GR 54, vynecháváme poslední sedlo Vallon.) Musíme klesnou ještě 1200 metrů. I když je cesta pohodlná, tak je to dosti dolů a také dosti daleko. Velkou část jdeme po pěšině nad říčkou, která vytváří řadu vysokých, hučících vodopádů; i ta říčka musí velmi klesnout. Asi polovinu cesty jdeme lesem. Kolem čtvrt na čtyři jsme v osadě

U jezera Muzelle

L'Alleau, v údolí řeky Vénéon, u silnice. Co teď? Do úplného cíle, do Bourgu, to je ještě asi 15-18 km a stačí nám když tam budeme někdy zítra. Nakonec se dohodneme, že se pojedeme podívat do závěru údolí, ve kterém teď jsme, na konec silnice, do osady Bérarde, jak nám radí kniha *Alpské treky snů*. Na první mávnutí jedeme autem dvacet kilometrů nahoru údolím proti proudu (700 výškových metrů) do osady Bérarde. Cestou chvílemi i prší.

Údolí je obrovské, nádherné, silnička se šplhá obrovskými serpentiniami vzhůru. Také projíždíme několika tunýlky. Děláme si tady krátkou hodinovou procházku nalehko. Na tři strany od nás by byly vidět mohutné ledovce, včetně toho, který „stéká“ od nejvyššího hory národního parku, od Barre des Écrins. Jsme ale furt v mracích. Návštěva Bérarde byla tak jen malá „zatažená“ ochutnávka, snad někdy příště za lepšího počasí na déle.

Opět na první mávnutí se vracíme zpět na místo, odkud jsme odpoledne vyjeli (je asi půl sedmé) a ještě půl hodiny pokračujeme pěšky lesem po proudu řeky Vénéon na miniaturní palouček v lese, kde táboříme, vaříme a nocujeme. Jen je škoda, že řeka je daleko od nás, bylo by v ní jistě parádní vykoupání.

Etapa	Výchozí bod	Cílový bod	Max. výška	Čas	Převýšení		Vzdálenost
7. Valsenestre – před Gauchoirs	1350 m	880 m	2610 m	10.30 h	↑ 1310 m	↓ 1780 m	16,5 km
výlet nad Bérarde	1710 m	1710 m	1870 m	1 h	↑ 160 m	↓ 160 m	4 km

So 6. 9. u řeky Vénéon (880 m) – Le Bourg-d'Oisans (720 m) /pěšky/ Bourg – Grenoble /stop/ Grenoble – Ženeva /vlak/

Slunečný den. Ve stínu hor a lesa vstáváme skoro za tmy (6.45), dáváme si poslední horskou snídani a o půl osmé vycházíme. Jdeme hustým lesem, vysoko nad řekou Vénéon, kterou jen slyšíme pod námi. Občas není zcela jasné, kudy pokračovat a značka pochopi-

Bourg-d'Oisans: město pod horami

telně nikde žádná. Bez dobré mapy se jít GR 54 nedá, není to korsická GR 20, která byla perfektně značena. V osadě Gauchoirs (fontána na pití), nás zachraňuje paní na zápraží domu, která nám ukazuje cestu dále, když opět chybí značení a rozcestník. Z vesničky už jdeme už jen mírnoučce z kopce, později zcela po rovině lesem či po jeho okraji. V jednu chvíli náš špatně natočená cedule na rozcestí dovádí do hustého porostu keřů, trav a ostružin – au, au a trhy, trhy naše batůžky a plastové kalhoty. Po desítkách metrů prodírání se pochopíme, že tudy ne, a vrátíme se na širokou cestu.

Slunce už praží, po včerejších mracích není ani památka, i když v lese dopoledne slunce zatím jen probleskuje. Míjíme krásné vyvěračky říčky z pod skal pod námi, o chvíli později se říčka otáčí doprava, je tu kryté nástupiště pro loďky a pro nás skvělé místo na vykoupání v ledové vodě a na vyprání propocených triček. Za další dva až tři kilometry jsme v Bourgu (10.30), po asi třech hodinách ranní chůze (12-13 km). Jsme na stejném místě, kde jsme minulou sobotu vyšli. Hurá! Prošli jsme úspěšně celou GR 54!

V městečku je zrovna trh, na pěší zóně se mačkají trhovci a kupující. My si za odměnu kupujeme zákusky v cukrárně, je to jediný obchod v centru, před kterým stojí viditelná fronta! Sedíme na lavičce, jíme zákusky a čekáme na autobus do Grenoblu, dlouho a marně. Jízdní řád je složitý, nepochopili jsme, že je teď „doba školního vyučování“ a ne „doba prázdnin“. I na internetu je to stejně nepřehledné, jen dokument bez možnosti vyhledávat spojení odněkud někam v konkrétní den a čas. Paní v infocentru hned vedle zastávky nám celkem přesvědčivě nabízí další spoj, avšak pro změnu ten, co jezdí jen od pondělí do pátku. Dnes je sobota. Naštěstí po opakované návštěvě infocentra uznává, že se spletla. Další,

už prý fakt opravdový spoj, jede až ve čtvrt na dvě, jdeme tedy raději na stopa.

Stojíme na křižovatce pod osvětlenou skálou, kterou jsme minulou sobotu začínali. I další okolní hory jsou krásně osvětleny. Jsme v kraji cyklistů, ne však výletních kol trekingových nebo horských, ale silničních. Za tu tři čtvrtě hodinu, co tu stojíme a máváme, projede kolem přibližně stejně kol jako aut a to je tady celkem provoz. Cyklisté i cyklistky na super strojích zdolávají okolní vyhlášená sedla a další místa. Bere nás auto s paní až do Grenoble na nádraží. Cestou podél řeky Romanche předjíždíme další cyklisty. Mají na silnici větší svůj zelený cyklopruh, žádná samostatná cyklostezka pro výletníky jako někde v Rakousku. Uhání tudíž pěkně po silnici, hned vedle aut.

Dnes se musíme dostat jen do Ženevy a zítra pak pokračovat do Curychu. V Grenoble se jdeme na chvíli podívat do centra. Město má krásnou polohu na břehu řeky Isère. Už ve tři hodiny (trochu pozdější, výhodnější spoj bohužel nejede) nasedáme do vlaku do Ženevy. Díky stavebním pracím na trati jedeme poslední hodinu cesty náhradním autobusem velkou oklikou. V Ženevě hned míříme do kempu ve Vézenaz, což je nejbližší kemp k centru – autobusem číslo E. Každý si kupujeme celodenní lístek na MHD a až v autobuse z letáčku, který jsme vzali v infostánku, zjišťujeme, že o víkendu stačí jeden lístek pro dvě osoby. Ach jo. V kempu navíc dostáváme kartičky na MHD zdarma, nejen na dnešek, ale i na neděli. Ach jo podruhé. Za celkem 37 franků, které platíme za noc v kempu pro dva, dostáváme lístky v ceně 40 franků!

Jana si dává večerní koupel v Ženevském jezeru a po teplé večerí z donesených zásob jedeme autobusem (který máme bohatě přeplacený!) na noční prohlídku Ženevy. Je to zcela jiné, než se procházet po městě za dne. S plným břichem se dá odolat lákadlům všech

Noční Ženeva s měsícem

restaurací, které míváme. Navíc na ně ani nemáme finančně. Nábřeží, staré město, čtvrť barů a restaurací „všech národů světa“ a hned vedle postávající lehké děvy – to v Brně takto veřejně ve velkém nemáme. Městská doprava jezdí (a plná!) hluboce do noci, my to balíme už po jedenácté, jedeme do kempu a o půlnoci usínáme.

Etapa	Výchozí bod	Cílový bod	Max. výška	Čas	Převýšení	Vzdálenost
8. před Gauchois – Bourg	880 m	720 m	950 m	3.00 h	↑ 70 m ↓ 230 m	12 km

Ne, po 7. – 8. 9. Ženeva – Lausanne – Curych /vlak/; Curych – Brno /bus/

Cestovní den. Ráno vstáváme až o půl desáté! Máme dosti času. Pěkné ráno se snídání na břehu obrovského jezera a ranní osvěžující koupel, pravda trochu ve stínu stromů. Jedeme do centra, jdeme pěšky přes známý anglický park, most přes výtok jezera na nádraží a po dvanácté hodině frčíme po břehu Ženevského jezera vlakem do Lausanne. Lausanne je olympijské město, tady byl založen Mezinárodní olympijský výbor. Muzeum olympismu leží přímo na břehu Ženevského jezera. My se však jdeme projít do centra, které je v kopci na opačné straně od nádraží než jezero. Procházíme starým i novým centrem. Mají tady i zcela nové metro, které zvládá zdejší velmi kopcovitý terén. Muzeum navštívíme zase někdy jindy. Ve čtvrt na tři nasedáme do přímého vlaku do Curychu, odkud nám večer jede přímý (bohužel) autobus do Brna.

Odpoledne chodíme asi dvě hodiny po Curychu, přibližně po stejných místech, jako když jsme tady byli před třemi roky. Na břehu jezera za doprovodu hudby pouličních umělců si dáváme výbornou svačinku: místní švýcarský sýrový koláč a další dobroty. Autobus má jet v osm večer, vyjíždíme však až skoro v devět. Klidnou cestou, avšak jak to v autobusu bývá nepříliš pohodlně, jedeme celou noc a krátce po osmé ranní jsme v Brně na nádraží. *Tour des Écrins* úspěšně skončil.

	Převýšení		Vzdálenost
Celkem v Écrins na GR 54	↑ 11 180 m	↓ 11 480 m	asi 200 km (odhad)

Lausanne: moderní centrum města

Sup bělohavý, který znovu člověkem navrácen do Alp

Hory a pěší putování po francouzských Alpách bylo krásné, národní park Écrins a jeho nejbližší okolí bylo skvělé. Cesta byla náročná, ale spíše převýšením a vzdáleností, nikoliv terénem, s výjimkou krátkých úseků (některá sedla). Určitě korsická GR 20 je větší záhul. Ušli jsme asi 200 km (odhad dle toho, co píšou jiní) a vylezli nahoru převýšení přes 11 kilometrů a zase to slezli dolů. Měli jsme i velké štěstí na počasí. Nepromokavé věci jsme s sebou měli v podstatě zbytečně. Co bylo nutné určitě, byla dobrá mapa. My jsme měli kartograficky vynikající mapu „A6 Écrins“, v měřítku 1:50 000, kterou jsme koupili doma v ČR. Jsou v ní však jen mapové údaje, žádné doplňující turistické údaje: kilometry, časové vzdálenosti, počet obyvatel v obci, neřkuli nějaké turistické informace, jako jsou na našich mapách.

Celá GR 54 není značena tak dokonale jako např. korsická GR 20, kde jsme byli v červnu, takže jsme mapu potřebovali skoro pořád. Na křižovatkách chyběly ukazatele nebo rozcestníky, někdy přitom bylo nutné někam nelogicky odbočit. Na cedulích – jinak velmi vkusných – občas chybělo označení „GR 54“ nebo namalovaný „červeno-bílý pruh“, který značí cestu GR a který že tím směrem pokračuje hlavní „GR“ cesta. Jako dobrý vtip na ceduli působilo, když místo dálkového bodu (vesnice, sedlo, apod.) byla klidně nějaká blízká „bezejmenná“ křižovatka nebo jiný blizoučký bezvýznamný bod a nic jiného. Jedině mapa nám pomohla, abychom se vždy dostali, kam jsme chtěli. Párkrát jsme i využili dotazování místních, když jsme ani pomocí mapy nebyli zcela schopni určit, kterou pěšinkou/asfaltovou silnicí máme pokračovat. Pro plánování na internetu nebo dohledání informací se dají využít skvělé online francouzské mapy s vrstvou turistických map až do měřítko asi 1:10 000 www.geoportail.gouv.fr.

Poprvé jsme oba někam do vysokých hor nevyrazili v pohorkách, ale v „teniskách“, v nízkých

botách. Jana měla své řadu let staré, ošmařené, dřevěné běhací boty se skoro hladkou podrážkou, já skoro nové lehoučké trailové běhací boty, u kterých jsem se trochu bál, jak vydrží a jak vydrží noha. Oboje boty a oba páry noh to zvládly! Museli jsme si trochu zvykat, chce to opatrnější krok. Jana měla sice puchýře, ale o něco menší než vždycky. Já měl jen malinké otlaky. Je to zcela jiný pocit po celém dni chůze vyndat nohu z běhací boty než z pohorky. Dobře se v nich chodilo do kopce, po rovině i z prudkých sestupů. Jenom v suti by se velmi rychle zničily. A na kamenech pochopitelně tlačily. Bohužel (spíše bohudík), díky dobrému počasí, jsme neměli možnost testovat, jak by se chovaly běhací boty na mokřích površích, na mokré trávě, na mokřích kamenech. I když jsme s mokrem a klouzáním počítali a i právě proto jsme měli teleskopické hůlky. Také nevíme, jak by se nám chodilo v promočených botkách, jak by v nich byla zima a jak rychle by uschly. Tentokrát se nám ani nikde nestihly zmáčct, ani jsme v nich nemuseli nikde brodit.

Podle nás, nejen pro lehounké botky, bylo a je velmi důležité mít přiměřeně lehký batoh. S 20-30 kily na zádech by to nemuselo být to pravé. My jsme měli se vším všudy na začátku každý kolem deseti kil, možná i o dost méně, základní váha batohu byla zase kolem šesti kil, vodu jsme skoro nenosili a jídla jsme neměli mnoho.

Potravinu jsme si dokoupili, když nepočítám sem tam nějaké svačinky a drobnosti, jen jednou v samoobsluze ve městečku Vallouise. Z domu jsme měli jídlo na čtyři dny a stačilo by vzít i na méně a pak dokoupit. Podobně jako ve Vallouise, byl velký obchod i v Grave (pro nás to bylo druhý den, dle itinerářů to je třetí etapa). Jinde byly jen obchůdky malinké, zavřené a nebo žádné. Vždy v každé vesnici bylo několik fontánek s pitnou vodou. Tekoucí pitná voda byla k dispozici i u všech chat, nejsou to suché Julské Alpy. Dále jsme pili z pramenů a z některých potoků, které byly pravděpodobně prosté ovčích bobků (tzn. vytékající z ledovce, či z vysokých skal nad hranicí vegetace). Vodu jsme skoro nikde nenosili, natož do nějakého sedla s převýšením stovky metrů. Velkou zásobu vody jsme si brali pouze navečer, když jsme už věděli, že budeme stanovat někde, kde nemusí být voda.

V horách jsme spali jen jednou v kempu, jinak vždy bez problémů na divoko. Buďto na přímo určeném místě, nebo mimo národní park, a pokud to bylo v národním parku, tak buď na povolených místech u chat a nebo povoleným způsobem: tedy, nad 2000 metrů výšky a až po sedmé hodině večerní.

Bienvenue,
vous entrez dans
un territoire protégé.
Respectez
la réglementation,
merci.

